

ARKAITZ ZARRAGA
EUSKARA IRAKASLEA

Txiki eta Che

Txikitan, Txiki eta Che Guevara nahasten nituen. Umetako lainoarte baten moduan gogoratzen dut, baina gerora ulertu dut: Txikik Che miresten zuen. Horregatik, haren aurpegi mitikodun kamisetarekin agertzen da bere argazki gogoangarrian, eta *Askatasun haizea* poema euskarara ekarri zuen eta bere heriotzaren oroigarri bihurtu.

Hamarkada haietan Abya Yala osoan izan ziren mugimendu armatuak, marxismoaren inguruan (ñabardurak ñabardura) lerratuak gehienak, AEBek finantzaturako eta ezarritako diktadura ugari aurre egiteko: FMLN, Fronte Sandinista, Kubako iraultza, Tupac Amaru... baita Kolonbiako FARC ere. Mugimendu haiek helburu “sozialak” zituzten; ez, ordea, kolonizazioak ezarritako zapalketak gainditu eta jatorrizko herrien eskubideak berrezartzea. Ondorioz, herri gehienek atzera egin zuten, eta hizkuntza asko desagertu edo nabarmenki gutxitu ziren.

Gaur egun, komunitate horietako askok dute euskararen biziberritzea eredu moduan, eta inspirazio horretatik ari dira edaten haien hizkuntzei arnasa eman nahian. Elkarrengin horren barruan, aurtan hamargarren bidaia egin dut Kolonbiara eta berriro argi ikusi dut nasa herriak eta bizirik eta zutik dirauten Abya Yalako jatorrizko herriek, oro har, asko dutela guri irakasteko, inspi-

razioa bila dezakegula haiengan, baina, gainera, egoerak oso ezberdinak izan arren, hainbat arazo partekatzen ditugula. Sarritan, ispilua jartzen digute aurrian, hizkuntzaren biziberritzean bezala, beste hainbat arlotan ere.

Nasak gogor eta argi ari dira hizkuntzaren alde, nahiz eta inguruan duten bortizkeria ikaragarria izan. FARCEko disidentziek, 2016ko bake akordioak bete ez izanaren ondorioz sortuak, galdu egin dute izaera iraultzailea, eta drogaren ekoizpena eta garraioa zaintzeaz arduratzen dira nagusiki, elkarren artean lehiatuta. Kolonbian, mugimendu askoren indar metaketa handiaren ondorioz, gobernu aurrerakoia dago, eta aukerak daude urrats sendoak emateko, baina norbait ari da disidentziak xaxatzen, elikatzen... Askok argi dute: Uribismoarekin ari dira.

Aurtan Bogotan egon naiz lehen aldiz. La Trocha ezagutu dut, FARCEko kide desmobilizatuak sortu duten espazioa. Benetan eredugarria da hiri erdian hausnarketarako, sormenerako eta kideak lan-munduratzen laguntzeko sortutako egitasmoa; hunkigarria hausnarketarako tximeleten gela, akordioen ostean hildako kide bakoitzeko tximeleta batekin apaindua; ederrak argazki historikoak, kartelak, margoak.... Bertan Che Guevararen argazki bat ikusi dut. Txikiren argazkidun kamisetagaz irudikatu dut! ●

Diluzio

EDU ZELAIETA ANTA
IRAKASLEA ETA
IDAZLEA

Kosta egiten da hitz autorizatuak eraikitzea gaur den egunean, nahiz eta hitz horiek zerbait buruzko ezagutza sakona duten pertsona batzuenak izan. Maria Teresa Andruetto idazle argentinarrari entzuna nion ohartarazpena: jakintzarekiko eta lan iraunkorrekiko gizarte-deskalifikazioa normalizatuxea dago. Begirune hori diluitu egin da -batzuetan Orwellek sinatuko zituen eslogan xelebreak erabiliz-, eta giro ustez berdinzale batek iraganari bide zegozkion liderrak ernarazi ditu hor-hemenka. Hauteskunde demokratikoetan aukeratutako motozerradun presidenteak barne.

Diluzio arriskua ez dago Atlantikoa-
ren bertze aldean bakarrik; ez eta politikari neoliberalak sustatzen dituzten agintarien nahiz dirudunen artean soilik ere. Euskal Herrian ere badakigu fenomenoaren berri. Bai eta euren burua ezkertiar, iraultzaile edota kritiko ozenki aldarrikatzen dutenen artean ere: azken batean, euskaldunok ere psikologiaren eta soziologiaren lehengai izaki, gainerako herrien paretzu.

Eta ahotsak bereizi gabe berdintzen direlarik, zaratak bazterrak kakazteko gaitasun handia du. Baita kausa noble baten izenean ere. ●